

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj:</p> <p>Égész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>		<p>A társulat minden rendb. tagjai a lapot tagdíjkiért kapják.</p>	<p>A lapszellemi részét illető cikkek a szerkesztő-éégek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reclamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.</p>
--	--	---	--

Az erd. kath. status autonomiája.

— Folytatás és vége. —

Midőn a „Budapesti Szemle“ cikkirója az erdélyi katolikus iskolákat illetőleg is azt állítja, hogy az erdélyi statut a történeti jog szerint igazi autonomia nem illeti meg, ezt kiváltképen Mária Terézia királynőnek az erdélyi egyházmegyének vallásalapul adományozott luzitán-alap kezelésére és hasznosítására beállított és szervezett katolikus kommisszióhoz e vallásalap, majd az általa alapított nagyszabeni árvaház és általában az erdélyi katolikus tan- és nevelésügy érdekében tett intézkedéseiből és számos leirataiból véli bebizonyíthatni; sőt azokból meríti azon vádját is, hogy a kath. status minden legkissebb jogezim nélkül a kormányzék, az erdélyi kancellaria és a királyi kinstár jogait lefoglalva tartja. Csakhogy a cikkiró egy nevezetes momentumról feledkezett meg, arról t. i. hogy a katolikus vallás azon idő óta, hogy Erdély reincorporáltatott, 1848-ig e nagyfejedelemségben is uralkodó vallás, tehát az állam vallása volt, s hogy ezen, állam és egyház közti viszonynál fogva az országban a katolikus vallás külső fegyelmét a kath. egyház törvényeinek szellemében a kormány tartotta fenn, a a kath. templomok, iskolák, papi lakok, gymnasiumok és tanáraik fentartására szolgáló vallás-, tanulmányi és ösztöndíjalapok hiányai, amennyiben azok a felmerülő szükségleteket ki nem elégíthették, a kinstárból előlegezés czimén pótolhattak.

Azonkívül még most is hálásan emlékeznek az erdélyi katolikusok az áldott emlékü királynőnek az erdélyi kath. egyházzal éreztetett nagylelkü jótékonságáról; és azért épen semmi feltűnést nem okozhat az, hogy a katolikusok, tekintettel a jelzett kedvező állapotra, autonomiájoknak a kommisszio általi gyakorlásában, ha nem is teljesen, de némileg megnyugodtak, annál is inkább, hogy mi-

ként ez a fennebb idézett püspök kandidacióra, kom-
 köző meghívóból, a kath. kommisszióknak kath. tagokból való összeállításából és azon körülményből, látható, hogy a főkormányzékfől különböző hatóságot képezett, *) a királynő épen nem ignorálta a katolikusok autonomiáját. Hogy maguk a katolikusok le nem mondtak róla, bizonyítja az, hogy annak teljes gyakorolhatását az 1792-ki országgyűlésen is szorgalmazták és az törvénybe is iktattattott. És teljes joggal, mert azzal, amint fennebb láttuk — mindig bírtak, hogy az iskolákra nézve is, azt jó akaratu emberekkel szemben már azon logice helyes következtetéssel is lehet bebizonyítani, hogy ki az egésznek, minden megszorítás nélküi, birtokában van, azt ez egyes rész birtoka is illeti; de azokkal szemben kik a Bach-Schmerlingféle centralizatiót és a Lustkandelféle Verwirkungstheoriát magyar kiadásban szeretnék ránk katolikusokra alkalmazni, szolgáljanak védelmünkül a következő momentumok.

Mint hogy régi törvényeink e téren sem rendelkeznek formába üntött sablonokban, sem paragrafusokba szorított szervezetekben, lássuk, mit mond az ide vonatkozó törvények szelleme és a gyakorlat, mely az általánosságban rendelkező törvénynek leg-hivebb magyarázója.

Nem szólunk itten a népiskolákról; mindenki tudja, hogy a fejedelmek idejében a vicarius belé-egyezésével a nép maga választotta és fizette tanítóit és kezelte az egyházi vagyonnal együtt az iskoláét is. Szoritkozunk annak kimutatására, hogy a katolikus status a közjogi és vallásközi érdekeknek,

*) Az 1768-ki s 1770-ki árvaházi alapító levelek szerint a kath. bizottság független a főkormányzékfői az árvaház polgári és iskolai igazgatásában. — Az 1772-ik évi jul. 20-án a kormányzóhoz intézett legfelsőbb meghagyás szerint a kath. bizottság a hozzátartozott ügyekben csak akkor érintkezett a főkormányzékkel, mikor annak mint politikai hatóságnak közbejövetele az ő határozatainak végrehajtására szükséges volt, különben pedig ügyeit mind föl, mind lefelé külön kezelte.

szemben az országgal való képviselétét és védelmét az autonomia nyújtotta joggal *) a tanügyre nézve is gyakorolta. Ennek bebizonyítására elegendőnek tartjuk a következőket felhozni.

Tudjuk, midőn a XVII. század végén a magyar király és az erdélyi országgyűlés közt folytak a reincorporacio feletti tárgyalások, sűrűn váltattak az átiratok a katolikus status és a többi — együtt tartó — felekezetek statusai közt, melyek a katolikusok gravameneire vonatkoztak. Ezek egyikében, mely „Az három religion lévő Rendeknek tet resolutiojak az katolikus Atyafiaknak ő kegyelmeknek felküldett válaszsakra 31 Martii 1692.“ ezímen keletkezett, a harmadik pont így szól:

„Az scholák iránt volt kegyelmeknek ilyen panasza, hogy Rethorikán felyül nem tanitattak, azt soha Erdélyben senki sem tilalmazta, nem is tilalmazza, kegyelmek azért valami nemü tudományokat és valakik által akar, exceptis tantum Dominis Jesuitis (ezektől protestans atyánkfiai, kiket egy pár ilyen átiratban „uri papoknak“ neveznek, rettenetesen féltek) tanitson, Akadémiát pedig avagy egyik Religionak se legyen szabad erigálni, vagy ha kegyelmek közt Academia erigáltatik, erigáltassék ott, ahol Ecclesiájak is nagyobb leszen, legyen szabad az több Religioknak is Academia erigálni, hasonló formában, hasonló jussal és Privilegiummal, valamicsodás az kigyelmeké leszen, az Academia is pedig Jesuiták nélkül legyen, ha leszen, hogy így is az Akadémiák vagy Scholák iránt legyen aequalitas mind az négy religiók között.“**)

Megfelel-e a „három Religion lévő rendeknek“ e válasza mindenben az igazságnak, azt itt nem kutatjuk, csupán azon vallomásukra utalunk, miszerint a katolikusok is teljes szabadsággal bírtak tanügyük elintézésében.

*) A Bethlen Gábor által alapított Collegiumra nézve az approb. Constitut. I. része, X. tit. III. artikulusában így rendelkezik: „Szükségképen pedig megkívántatik, hogy azon Collegium külső és belső állapotjára mind az ecclesiái statusból, mind pedig a külső (világi) rendekből bizonyos főinspectorok állitassanak, kik az orthodoxus (ev. ref.) fejedelmek után vigyázzanak a Collegium derekasb állapotjára, kivált képen arra, mi csoda renddel és haszonnal progrediálnak a tanításban, és a fogatkozásokat animadvertálják egyenlő tetszéséből, tudják azt is, mi csoda bonumi legyenek a Collegiumnak, kik által conserváltnak és erigáltatnak, hogy ne dissipáltassanak vagy in profanum usum ne convertáltassanak.“ Ine így hangzanak többnyire az autonomiát megállapító régi törvényeink. Adott alkalommal hoztattak ennek vagy annak a felekezetnek érdekeit, de mindnyájoknak szólván és inkább csiráját az autonom jogoknak, mint szervezetét magukban foglalva, melyet aztán a felekezetek maguk a vallásszabadság keretében kifejlesztettek.

***) Mily becses bizonyíték a nevezett társulatnak Erdélyben a nevelés és oktatás terén tanúsított főenyéről! Az „equalitas“ naiv ürügyesé má' egyeb, mint az aggodalom, hogy ez „uri papok“ itmaradása mellett előnyös lesz a katolikusok tanügye.

Távol áll tehát attól czikkirónk, hogy neki — amint dicsekedve mondja — sikerült volna nyilvánvalóan kimutatnia, hogy az erdélyi katolikus status a történeti jog szerint igazi autonomia nem illeti meg.

Az igaz, hogy olyan autonomiája, milyent czikkiró kontemplál és ohajt, a mely a püspök kizárásával és úgy van alkotva, hogy „csak arra lehet igénye, hogy azon ügyekre, amelyeket a kath. kommisszio kezelt, a kormány által (és más senki által) megállapítandó módozatok szerint befolyást gyakoroljon“, oly autonomiája, melyben a kath. status a középiskolák vezetésében, csupán a „factor“ szerepét vinné a kormány számára, az erdélyi katolikusoknak nem volt, nincs és — bízunk Istenben és felséges Főpátronusunkban — nem is lesz.

Azt a vádját, hogy a katolikus status minden legkisebb jogezim nélkül lefoglalva tartja azon jogokat, melyek a főkormány széket, az erdélyi kancelláriát és a királyi kincstárt illették, megezáfolják a fennebb idézett legmagasb leiratok, melyek a kath. kommisszionak a főkormány széktől való függetlenségét megállapíták; megezáfolja azon körülmény, hogy az erdélyi kancellária csak a királynak, mint főpátronusnak rendeleteit közlé a kommisszióval, a királyi kincstár pedig csak kezelője volt a katolikus alapoknak, de ezek felett rendelkezni semmi joga nem volt; megezáfolja apostoli királyunk ő Felségének, mint Főpátronusunknak 1867-ki aug. 19-én kelt legfelsőbb elhatározása, mely a kath. kommisszio helyébe a kath. status kebeléből választott bizottságot — igazgató tanácsot — beállítani megengedni méltóztatott oly formán, hogy azt, amit odáig a kath. kommisszio végzett, ezentul az igazgató tanács végezze; megezáfolja az 1883-ki középiskolai törvény 41. §-a is, mely az erdélyi r. kath. status által fentartott és vezetett középiskolákra vonatkozólag mind azon jogokat, melyeket eddig a status gyakorolt, érintetlenül hagyja; tehát azokat is, melyeket 1873-tól 1883-ig élvezett. Hogy az ő Felségének legkegyelmeseb elhatározásában meghagyott módozatok mind eddig meg nem állapítottak, annak nem a katolikus status az oka, mely immár évi gyűléseiben és igazgató tanácsa által úgy végzi az egykori kommisszio teendőit, hogy maga czikkiró is sok alaptalan támadása után azt hiszi, „hogy a legjobb politika, amelyet a dolgok jelen állásában a kormány a fenforgó kérdésben követhet az, hogy az erdélyi katolikus statusnak állását, belső szervezetét és ügykörtét egyelőre noli me tangere-nek tekintse“

mert a közügyekre sem gazdasági, sem pedig politikai tekintetben káros hatással nincsen.

De ezikkiró visszavonulásának még fényesebb bizonyítékát láthatni következő zárszávaiban:

„A két évtizeden át való szakadatlan birtoklás tényéből, valamint a törvény azon kifejezéséből, melylyel a statut a szóban forgó középiskolák föntartójának és vezetőjének nevezi, az következnek (bizony nem következnek, hanem bármennyire fájjalja is ezikkiró - következék) hogy a status javára mindazon tényleg gyakorolt jog elismertessék és biztosíttassék, amely jogokhoz a protestans és egyéb szabályozott autonómiával bíró felekezeteknek a törvény alapján igényök van.“

Zárjuk védiratunkat azon megjegyzéssel, hogy ezikkiró elfelejtette vagy nem akarja elismerni, hogy a katolikusoknak ép oly igényök van az autonóm jogokhoz a törvény alapján, mint a protestans felekezeteknek, s feledte másodsor, hogy ezeknek autonómiája sem szabályoztatott a törvény útján, mint nem szabályoztatott a katolikusoké sem, lévén a protestans felekezetek szabályozott autonómiája tulajdonképpen hitvallásuk tartalma, melyet a törvényben kimondott vallásszabadság aegise alatt maguk szerveztek.

V.

A méter-mértékek tanítása a népiskolában.

(Folyt. és vége.)

2. A második osztályban az előbbi osztály tananyagának tüzetes ismétlése után a százig terjedő számkörrel kapcsolatban azon mértékek taníttatnak, melyek e számkör határán belül esnek.

Midőn a tanulók az egytől százig terjedő számkört ismerik, ezután a tanító vegye elő a méter-rudat és a decziméterekről mondottakat ismételvén mutassa be, hogy valamint a méter tíz egyenő részre van osztva, mely részek deczimétereknek neveztetnek, úgy a decziméterek is tíz egyenlő részre vannak osztva, mely részek czentimétereknek neveztetnek. Azután kérdések által kifejtendő, hogy hány czentiméter van egy méterben? . . . Először megkérdezzük: hány decziméter is van egy méterben? — A gyermek megmondja, hogy van tíz. — Nézzétek csak jól! ha már most egy decziméterben van 10 czentiméter, akkor tíz decziméterben vagyis az egész méterben van tízszer annyi. — Tehát összesen egy méterben van 100 czentiméter. Hasonlóképp tanítandó a liter is, vagyis megmondjuk a gyerekeknek, hogy a liternek tízedrésze a decziliter és egy decziliternek tízedrésze a czentiliter, az egész liternek pedig a czentiliter század részét teszi. — Továbbá megmondjuk azt is, hogy 100 liter tesz egy hektolitert. — Szintén ily formán ismertetjük a kilogramm részeit is, hogy t. i. egy kilogrammban van 100 dekagramm és 100 kilogramm tesz egy métermázsát.

Ezen fokozat megtartása mellett mikor már a százig

terjedő számkört ismerik a tanulók, akkor egyuttal az e számkör keretén belül eső méter-mértékek fogalmával is tisztába lesznek, csakhogy természetesen a gyakorlatiasság szempontjából az összeadást, kivonást, szorzást és osztást méter-mértékekkel is gyakoroljuk, sőt a tanult megszilárdítása tekintetéből alkalmas föladatokat is hagyunk föl, hogy azt fejben a tanító kérdésére megfejtsek. Ha az iskolának tulajdonában megvannak a métermértékek, akkor ezeket szemléltetileg mutatjuk meg, sőt egyik másik gyereket ki is szólíthat a tanító, hogy pl. egy méter segítségével valamely meghatározott helyről ennyi vagy annyi métert mérjen ki. — Ugyanezt gyakoroljuk a literrel is, — csakhogy természetes folyadékot pl. vizet visz a tanító az iskolába, — és abból méret egy edénybe meghatározott mennyiséget. — Szintén a kilogrammnál is ily forma gyakorlatok alkalmazandók. Ennek az a gyakorlati haszna lesz, hogy így a gyermekeket előkészítjük arra, hogy a gyakori mérés által később bizonyos tárgyaknak hosszát, mennyiségét vagy nehézségét szemmérték után is képesek lesznek megközelítőleg megítélni.

3.) A harmadik osztály növendékei az előbbi osztályban tanultak alapos ismétlése és jól begyakorlása után az 1000-ig terjedő számkörrel kapcsolatban azon mértékek megismerésére tanítandók, a melyek a fentebb említett számkörhöz sorakoznak. — Megtanítandó, hogy egy méterben van 1000 milliméter, egy decziméterben 100 milliméter és egy czentiméterben van 10 milliméter; valamint azt is megmondjuk, hogy ezer méter tesz egy kilométert. Hasonlóan így tanítjuk meg a liternek és kilogrammnak, még eddig nem ismertetett részeit.

A tanító gyakorolja be a tanulókkal a megnevezett számok egyszerűjét ily módon:

1 kilogramm = 100 dekagramm.

2 kilogramm = 200 dekagramm.

3 kilogramm = 300 dekagramm.

10 kilogramm 1000 dekagramm.

. és így fönnebb . . .

Ugyanezt gyakorolja be a hoszmértékekkel is,

1 méter = 10 deciméter.

2 méter = 20 deciméter.

3 méter = 30 deciméter.

.

10 méter = 100 deciméter.

Azután megismertetjük a régi mértékegységeknek részeit, így pl. az öl részeit, hogy tudnilik egy ölben van 6 láb, egy lábban 12 hüvely és egy hüvelyben van 12 vonal. — Begyakorolhatjuk ezek egyszerűjét is. pl.

1 öl = 6 láb

2 öl = 12 láb.

3 öl = 18 láb.

. és így fönnebb.

10 öl = 60 láb.

1 láb = 12 hüvelyk.

2 láb = 24 hüvelyk.

3 láb = 36 hüvelyk.

.

10 láb = 120 hüvelyk.

Azután hasonlóan gyakorolja be az firmértékek, nevezetesen a hektóliter és a liter egyszerűjét is. pl:

1 hektoliter = 100 liter.

2 hektoliter — 200 liter.
 és így fűnebb . . .
 10 hektoliter — 1000 liter.
 1 liter — 10 decziliter.
 2 liter — 20 decziliter.
 3 liter — 30 decziliter.

 10 liter — 100 decziliter.

Itt nagyon helyén lesz megemlíteni azt, hogy a gabonaművek mérésére a hektoliter és métermázsza használatnak, Továbbá figyelmeztetjük a gyerekeket arra is, hogy a hektoliter azon szempontból, hogy vele kevesebb gabonamennyiséget vagy folyadékot is lehessen mérni, kisebb részekre is fel van osztva, így van olyan űrmérték is, mely a hektoliternél ötszörte kisebb vagyis 20 literes. Ezt azért látom észszerűnek megismertetni, miután ez nagyon el van terjedve és kevesebb mennyiségű folyadékok vagy gabonaművek mérésére leginkább ez használatik. Megmondjuk, hogy ezt közönségesen vékának szokták nevezni (átvéve a régi vékaról az elnevezést) de ez nem egyéb mint a hektoliternek ötöd része. Azután a számtannal kapcsolatos föladatokat hagyunk föbeli megfejtés végett.

Ilyen föladat pl. ez: ha egy gazda lovainak hetenkint 3 hektoliter és 10 liter zabot ad; hány hektoliter zabot kell neki 20 hét alatt kiadnia? . . . Alkalmos kérdegetés által fejtjük meg. — Ha egy hét alatt 3 hektoliter és 10 liter zabot ad ki, akkor 20 hét alatt többet vagy kevesebbet kell-e kiadnia? . . .

Azután így okoskodunk: ha egy hét alatt kiad 3 hektoliter és 10 liter zabot, akkor 20 hét alatt, mivel 20 hét 20-szor annyi mint az egy hét, tehát 20-szor annyi zabot kell kiadni, vagyis ki kell adni 20×3 hektoliter és 20×10 liter. Huszszor három hektoliter pedig 60 hektoliter, 20×10 liter az 200 liter; minthogy pedig 100 liter tesz egy hektoliter, akkor 200 liter tesz 2 hektoliter és ezt az előbbi 60 hektoliterhez adva leszen összesen 60 hektoliter + 2 hektoliter = 62 hektoliterrel. Tehát 20 hét alatt 62 hektoliter zabot kell kiadnia.

Ilyen föladatokat azért szükséges adni, mivel ez által nemesak a gyakorlatiasságot fejtjük ki, hanem az ilyen föladatok jó előkészítésl szolgálhat arra, hogy midőn a későbbi években a számtanból a hármasszabályt kell tanitanunk, akkor legalább az oly hármasszabályi föladatokat, melyek fejből is megfejtethők könnyebben fogják megoldani, mert tulajdonképpen a fört említett példa is hármasszabályi föladat; de olyan a milyenek megfejtése ez osztályban föbelileg sikerülni fog a gyermekeknek. — Míkor az ilyen föladatokat az egyik alapműveletben elég készséggel megoldják a tanulók, akkor aszerint a mint egyik vagy másik alapműveletet tanítjuk, ahhoz alkalmazott gyakorlati föladatokat is hagyunk a méter mértékekre vonatkozólag, sőt végül elvontan is gyakoroljuk sorrendben az idáig tanult mértékeket.

4.) A negyedik osztályban a tanév kezdetével az előbbeni osztályokban tanultakat tüzetesen átismételjük és ha valaminek a fogalmával nincsenek tisztába a gyermekek, akkor azt újból megmagyarázzuk. Az 1000-en felül terjedő számokkal kapcsolatban a méter-mértékek megismerését teljesen be kell fejezni. — Így pl. a tízezeres szám tanítása után kapcsolatosan megmondjuk, hogy 10,000 méter 1 miriaméter,

valamint a többi mértékegységeket is megnevezzük. Megismer-tjük mint régi hosszúságmértéket a mértföldet, hogy t. i. egy mértföldben van 4000 öl. A régi hosszúság mértékeknek ujakká változtatását is megmagyarázzuk a gyermekeknek, hogy pl. egy öl tesz 1 méter és 86 czentimétert. . . . stb.

Alkalmos kérdegetés által megmagyarázzuk a terület fogalmát. Így pl. felhozhatjuk, hogy azon kert, mely talán éppen az iskola előtt fekszik, egy bizonyos tért elfoglal, s azt a nagyságot, melyet ezen kert elfoglal a kert területének nevezzük. — Megmagyarázzuk ezzel kapcsolatosan a négyszög-mértet, mely a területek mérésére használatik. Megismer-tjük a terület-mértékeket, a hosszúsági mértékeknek négyzeteit. — Így pl. száz négyzet méter az ár; tizezer négyzet méter a hektár. A régi terület-mértékeket is megismer-tjük és az ujakkal összehasonlitatjuk, s gyakorolunk a régi mértékeknek ujakká való átváltoztatását is. — Kifejtjük azután a tömörség fogalmát oly forma kérdegetéssel, mint előbb a terület fogalma megállapított. Megmagyarázzuk ezzel kapcsolatosan a köbmértet, mely a tárgyak tömörségének megmérésére szolgál. Megtanítjuk a köbméter kisebb részeit, a köbdeczimétert és köbczentimétert. —

Elmondjuk azt is, hogy a köbdecziméter egy liternek felel meg. — Felmutatjuk természetben a köbdecziméter s megmondjuk, hogy liter alatt a térnek oly határozott része (oly koczka) értetik, melynek hossza 1 decziméter, szélessége 1 decziméter és magassága is 1 decziméter. — Hasonlóan magyarázzuk meg a köbdecziméter tízed részét a köbczentimétert. Azután a súlymérték egységénél a kilogrammnál megmondjuk, hogy kilogramm alatt 1 köbdecziméter (4^0 Celsius) lepárolt víznek sulya értetik. —

Ez osztályban gyakoroljuk továbbá a tanulókat aszem-mérték szerinti mérésben, hogy valamely tárgy mértéknagyságát szemmérték után is képesek legyenek lehetőleg helyesen megítélni. Oly föladatokat hagyunk, melyekben az alsóbbrendű mértékegységeket felsőbbekre, — vagy megfordítva, — keljen átváltoztatni. Begyakorolhatjuk elméletileg is a méter-mértékeket sorrendben, így pl. egy méterben van 10 decziméter, 100 czentiméter 1000 miliméter. Ezer méter tesz egy kilométert, tízezer méter pedig egy miriamétert. — Szintén így begyakorolhatjuk az ü r é s s u l y m é r t é k e k e t is elméletig ugyanolyan egymásutánban, hogy ez által a tanulóknak maradandó sajátjokká váljanak.

5.) A V-ik és VI-ik osztályok növendékeivel az előbbeni években tanultakat teljesen átismételjük és jól begyakorol-tatjuk. Ezen osztályokban a törtök tanításával kapcsolatban a mértékegységeknél részekre osztását és azoknak törtök alakjában kifejezett leírását gyakoroljuk; valamint az egyes mértékegységek jelzésének rövidített leírását is megismertetjük. Hoszmértékek segítségével fölmértünk a gyerekek által különböző nagyságu tereket is, nemesak azért, hogy ez által őket a mértékek használatában gyakoroljuk, hanem azért is, mivel így egyuttal mértani ismeretre is tanítjuk a gyermekeket, és az életre is elkészítjük.

6.) Az ismételő osztályok növendékeinek a méter-rendszert ismétlés és gyakorlás által tesszük maradandó sajátjokká.

E tananyag dolgozható fel ilyen forma fokozatokban a népiskola egyes osztályaiban s a mely tanító ezt növendékeivel ily egymásutánban megtanítja, az bizonyára megtette ez ismeret tanítása irányában is köteleességét. De nem is lesz

ez kivihetlen, ha ily egymásutánban fölsoztjuk a népiskola egyes osztályaiban a számtan tanításával kapcsolatban.

Még nem hagyhatom el, hogy a méter-mértékeknek a felnőtteknél oktatásáról is valamit ne említsek. Ez ugyan nem tartozik a tanító előírt kötelességéhez, de mégis mint egyéni véleményyt bátor leszek egy néhány szót kockáztatni. — Leginkább pedig az ösztönöz erre, hogy némely helyen a fiatal nemzedék ért ugyan valamit a méter-mértékekből; de a haladottabb koruak keveset, sőt talán semmit. Éppen ezért nagyon czélszerűnek látnám ezen ismeretre a felnőtteket is oktatni. — De mikor is lehetne azokat tanítani? E czélből nagyon helyén volna ha a tanító a hosszú téli esték alkalmával a felnőtteket iskolába hívatná és itt föllekesitené azokat, hogy mily hasznos napjainkban a méter-mértékek tudása, és azok mily nélkülözhetlenek az életben. Ezt azért látnám czélszerűnek, mert ha a nép fölvilágosítását nyerne arról, akkor annál tömegesebben tódulnának az ilyen előadásokra.

Hiszen azok a hosszú téli esték, a mit némelyek úgy is tétlenül, vagy fecsegéssel töltenek el, erre éppen alkalmasok volnának, mert legalább addig a míg így vesztegetik idejüket, egy nagyon hasznos ismeretnek jutnának birtokába. — Az ilyen előadások alkalmával (a mi az iskola helyiségében tartatnék) a tanító ha csak kezénél van, vagy az iskolának tulajdonában megvannak a méter-mértékek, — a minnek meg is kell lenni, — akkor szemléletesen mutatná és magyarázná meg azokat s azoknak használati módját. Miután így egy téli időszak estéin, ha legalább két órán át minden este lelkiismeretesen oktatta a felnőtteket, akkor azok bizonyára tudni fognak annyit, a mennyire nekik a méter-mértékek ismeretéből szükségök van.

Ezekben véltem tehát szerény véleményemet a méter-mértékek oktatására vonatkozólag nyilvánítani annyiban, a mennyiben azt a népiskolai növendékek és a felnőttek igényei követelik. A felnőttek méter-mértékekre való oktatást azért láttam czélszerűnek megemlíteni, mert ezt csaknem úgy lehet vezetni mint a gyermekekkel a népiskolában. — Nem azért tettem ezt általánosságban is, hogy ezzel a méter-mértékek tanításának oly felosztását tudnám bemutatni kartársaimnak, mely egyedül jó és biztos, hanem azért, hogy ez ügy jobban megvitattassék és a ki helyesebb irányt tud, ismertesse meg s én azt fogom követni.

Pongrácz János.

Égyenlőség.*)

Enyelgés.

De csak szép mégis az a menyország,
Hol a jót igazságosan osztják;
Ott valóvá lesz az egyenlőség,
Hol nem tekintik az ember ösét.

*) Humoros toldalék Dr. Esterháznak lapunk mult számában megjelent tárczájához. Szerk.

Ott személyes érdem kap jutalmat,
Nyegleség, tolakodás elhallgat;
Nincs értéke ott, — csak az erőnynek,
Czim, rang, fény, születés mit sem érnek.

Hogy Isten országa így eljőjön,
Az nem megfogható itt a földön;
Hogy a szegényt megtűrje a gazdag,
S mind csak páholy legyen, — semmi karzat.

Hogy király és koldus egymás mellett,
Valva az egyenlőségi elvet,
Háborítlanul vígadhathának,
Olyat itt a képzelet sem álmaid.

Hogy a tudatlanok, meg a bölcsek
Magasztos hónapban a dicsőbnek,
Örökké éljenek egyetértve,
Ez a szűk agyunkba nem fér be.

Hogy arisztokraták nyujtanának
Jobbot ütött-kopott proletárnak,
Ez lehet felfogása a hitnek,
De nem tudjuk, hogy történhetik meg.

Hogy főnökével kis hivatalnok,
Ki itt amaz előtt porba hajlott,
Édenben karonfogva sétálna,
Ezen az ész elbámul — megállva.

Hát a civílnék és katonának
Hü barátságáért jót ki állhat?
Ezek birtokáért holmi szűznek
Paradicsomban is összelűznek.

És a főpap mellett a kis káplán
Hogy fogott megállhatni a talpán,
Hogy ne borulna előtte térdre,
Mintha egy kis plebániát kérne.

Hát még a női rangkülömbőségnek,
Mely Isten hatalma vethet véget?
Szobalány nélkül főbasszonyságok
Képzelné sem tudnak menyországot.

S harczain a felekezeteknek
Ki fogja zabolázni a nyelvet,
Hogy azt egymásra ne öltögessek,
Mint megannyi vad-pogány ellenség.

Vagy ott mind hasonlókká fejlődünk,
Amit nehéz föltenni föllölkünk;
Ahová dől, megmarad ott a fa,
Igy szól, ki az eget igazgatja.

Isten előtt nincs lehetetlenség,
Várjunk tehát, míg beteljesednek;

*A mit véges elme föl nem foghat,
Majd az égi törvény hozzászókat.*

*Hát ha örömiünk oly nagy fog lenni,
Hogy ettől megittasul mindenki —
S mámorukban a sok külön kasztok
Összezavarnak urat, parasztot.*

*Igy vagy úgy — de végtére is szépen
Megfériünk Ábrahám kebelében —
S megoldva az egyenlőség titkát:
Leszünk mind urak, vagy — kommunisták.*

Bálint H. Gyula.

Levél a szerkesztő urhoz.

Febr. 13.

Szörnyű hideg van (a'bion nincs, de valamivel csak meg kell kezdenem): a toll a kezemhez fagy, s fogaim csak amúgy vaczognak, hanem azért mégis írok, mert igaz ugyan, hogyha a papirkosárra gondolok, még a vérem is megfagy, de ha a közművelődés nemzetboldogító és népbomlasztó eszméjét forgatom elmémben . . . hm . . . akkor a fagy engedni kezd . . . hm — rendkívül nagy köhögési rohamaim vannak — a jégkéreg lehull tollamról s még a szívemről is, és egészen — kimelegszem. Nő már ide ugy-e hatalmas phantasia és lelkesültség kell?! Ilyennel még csak Caesar ur rendelkezett, a ki t. i. elképzelte magának hogy bort iszik és — berugott. Ez persze csak oly nagy elmék sajátja, mint a minők mi vagyunk Caesar barátommal, s még egy néhányan.

Hanem hát mindez önt legkevésbé sem érdekli, lévén ezek nagyon magán természetű dolgok. Mondok hát szbeeket. . . . Lezajlottak már mindenfelé a képviselő választások, s utóhangok gyanánt legfennebb csak egy-egy választási bál akkordjainak elhaló zöngéi rezgnek át a friss levegőn.

Ne ijedjen meg, kedves Szerkesztő úr, nem fogok programbeszédet tartani a „kormány“ mellett vagy ellen, csak azt akarom konstatálni, hogy mégis csak nagy politikus és még nagyobb filantróp ez a szapáry (itten is kisbetűvel kezdik írni) miniszterelnök úr. — Miért? kérdi ön. Hát azért, mert a képviselő választásokat tétire tette. Hány jelölt menekült meg a bizonyos fej — vagy oldalborda betöréstől! Így most kifizetik egy pár hógomolyával, mint pl. Szilágyi kegyelmes uramat Kassán, s ezzel megelégszenek. Hja, ettől nem menekül meg az ember még Fel-Csikban sem! Külömben ez ne keserítse el a jó urakat, hisz szabadelvű országban így hozza ezt magával az excellenciás nép fölsége . . .

Miért néz rám oly különös arezulattal?

Vagy úgy? ön demokrata? Pedig kár! Én is az voltam, de felhagytam vele, s most nyakas arisztokrata vagyok. S tudja-e honnan loptam az arisztokratikus szellem földrendítő tudományának mélyeséges igazságát? Az állatoktól.

Megfigyeléseket tettem, s azt láttam, hogy a melyik ló büszkén föntartja fejét, s még nagyobb méltóság érzettel kapálja lábával a földet, szóval: a melyik arisztokratikus szellemű, az a ló sokkal többet ért a jámbor demokratikus ge-

bénél. Ennélfogva arra a gondolatra vetemedtem, hogy hátha így van ez az emberek között is.

De többet mondok. Ezt az arisztokratikus szellemet már a természet ötüttö bele emberbe, állatba egyaránt.

Vagy nem vette-e észre t. szerkesztő úr, midőn az arisztokrata neufunlandi eb elmegy falura nyaralni, mennyire lenézi alsóbrangú falusi atyjafiait, nem is szól hozzájuk, míg a szintén városi kis pumival esőkos barát, szüntelen vele társalog, legyen bár az a pumi csak akkora is, mint az öklöm. Így van ez!

Velünk születik ez a hóbortos szellem, s ép azért, miért erőlködnénk mi az áramlattal szemben uszni? Igaz ugyan, hogy én most csak amúgy adom a jó tanácsokat, de ezt én sem tudtam, mindaddig, míg nem kezdtem kissé tanulmányozni a természetet, s akkor amit az állatvilágban tapasztaltam, a fortiori alkalmaztam az emberre.

De legfőképp halálos esapást mért demokratikus érzelmeim bodzafájára egy különös eset, melyet itt ezennel el is mondok, nem bánom akár meghallgatja, akár nem; különben melegen ajánlom, hallgassa meg. Meleg kebellet ajánlom, mint egy bizonyos szerkesztő, ki „legmelegebben ajánl“ olvasóinak holmi könyveket, jóllehet ő maga sohasem is olvasta azokat.

Képviselőjelölt voltam, s mint ilyen, megtartottam választóim előtt már félévvel azelőtt betanult program beszédemet.

Mint szélső demokrata, csak amúgy égedeztem az „őh népért“. És amint így esaptam a levét a demokratikus eszmék érdekében, egy 67 éves özvegy leány így sápitott fel:

„Oh be szépen beszél, engedjétek, had' esókolom meg az aranyos száját!“

Engem a hideg rögtön kirázott, pedig akkor kánikula volt, nem mint most; s a monstrum mítsem törölve a homlokomról lepergő hideg veritékkel, s legkevésbé sem zavartatva a közellevők ráncigálásaitól, odaeventett közelembé, s én persze nem tilthattam el, nehogy ellenéte jöjjenek imént hangoztatott elveimmel. Mit volt mit tennem, mint az emelvényre feltolakodóhoz lehajolni, s ő ránczos ajkaival oly czuppanos esókot nyomott aranyos ajkaimra, hogy bármelyik 16 éves szerelmes kis lánynak is beesületére vált volna, — különben ami azt illeti, egy ilyentől én is szívesen eltértem volna.

Egetverő éljenzés közt befejeztem valahogy a programbeszédet, de beteg lettem, s a mi legfőbb, a választásnál dicsőségesen elbuktam. Az arisztokracia mind ellenem szavazott; a nők szörnyű pressziót fejtettek ki ellenem, a miért én polgármökkel esókolódtam (lám a hiuság!), pedig hej de szívesen átengedtem volna bárkinek ezt a dicsőséget, mert igazán az a esók megérdemelte volna akármelyik fővárosi kerületet is.

Ez az én históriám, ez szabadított ki a demokracia boszorkányának lidércnyomása alól, s ezt azért mondtam el, mert: más kárán tanul az okos. . . .

S ez a képviselőjelöltség egy jó eszmét bög gyöpös füleimbe.

Van e Szerkesztő urnak pénzre stüktsége? *

Nincs, azt tudom, de mégis ugy-e nem banná, ha több lenne, mint a mennyi van? Ugy-e nem? **

Nohát csapjunk fel nagy uraknak! nagy urak vagyunk mi így is, de mégis —

A jövő képviselő választáson lépünk fel ketten két

kerületben. Az egyikben Ön lesz ellenzéki és én kormánypárti, a másikban én ellenzéki s Ön kormánypárti. Aztán az egyik kerületben Ön ad egy pár vacsorát választóinak, s én csak távolról szagolom, a másikban én tánczolok egy pár valzert pártfeleimmel, s ön nézi szintén csak távolról, s így mindketten mint „bálványozott” és „népszerű” jelöltek bejutunk a képviselőházba, s leszünk nagy urak.

Nós, tetszik? Nemde isteni eszme? Ugy e elfogadja? Vérvő szívvel bár, de mégis, a közügy érdekében. . . Addig is Isten önnel, kedves Szerkesztő úr! Philippinél aztán majd találkozunk!

S.

Kisebb közlemények.

— **A pap és az Oltáriszentség.** A jelenkor egyik francia püspöke írja e viszonyról a következőket: „A pap az oltár lábánál született; az Oltáriszentséghez van kötve eredeténél, valamint legkiválóbb ténykedésénél és papságának végeztéljénél fogva is; ő hivatalból és ex professo a legméltóságosabb szentséget ég felé emeli, mint a föld a legteljesebb hódolatát, büneinknek tökéletes és túlárado kiengesztelését; ő az, ki e szentséget a hiveknek lelki táplálékul adja. És midőn a pap bevégezte a szent áldozatot és elhagyta az oltárt, még nem szűnt meg minden kötelessége az Eucharistia iránt; őre marad ő az Ur testének, látható örangyala a tabernaculumnak; oda kell a lelkeket vonzania sokkal inkább példájával, mint szavaival; ott tartózkodó mestere előtt gyakran kell kifejeznie teljes szeretetét, odaadását és áldozatkészségét; ott, Isten szíven töriületnek le és lesznek gyümölcsözőkké könnyei; ott talál békétürést a megpróbáltatásban, erőt a küzdelemre, természetfölötti kitartást az Isten dicsőségét ezéző vállalkozásaira; ott szemlélheti a papi élet eszményét. Minden az oltárhoz vonzza a papot; nem értjük, hogy egy ember, a ki a papi méltóságot és a lelkekért való nyomasztó felelősséget viseli, semmit sem hall a tabernaculumból és annak egy egész napon, sőt néha egy héten át is semmit sem kíván mondani; szánjuk a papot, a kinek van ideje játéokra, olvasmányokra, szórakozásra és hivatalához épen nem tartozó dolgokra, de nincs egy félórája Istene számára, a ki őt temploma magányában várja, hogy bátorsággal, vigasszal és áldással halmozza el.” (M. P.)

IRODALOM.

— **Bodnár Gáspár** tanár a szatmári kath. legényegyet elnöke ismét egy művelgazdagította kath. irodalmunkat. „Mesterlegények vándorkönyve az élet ut-

jára” cz. azon 157 lapnyi és izlésesen kiállított kis kötetnek, mely a legényeknek praktikus és megbízható tanácsokat ad, melyekhez az életben alkalmazkodniok és ragaszkodniok kell. Igazán jó könyv, hü kalauz, valóságos órangyal. A mű mélt. Meszlényi Gyula szatmári püspök urak van ajánlva. Kapható a szerzőnél Szatmárt nagyra is olesó árban, a mennyiben egy fűzött példány 10 kr. — egy csinos vászon kötésű 60 kr. Melegen ajánljuk!

— **„Nagybőre** a megtérés indító okai.“ Targyalva hét sz. beszédben, nagy nyolezadrét: 104 lap. Horváth Lajos győrujvárosi plebános. A bőjti sz. beszédeknek, barmit tárgyaljanak is, nem lehet egyéb végeztéljük, mint a bűnöst magába szállásra, bűnbánatra és megtérésre bírnia. Jelen sz. beszédek minden kerületcsnél homlokban támadják a bűnöst, s a legmegrendítőbb örök igazságok erejével készítik a megtérésre. Lángelmék nagy gondolatai vannak összegyűjtve e beszédekben, melyeket olvasva vagy hallva sokszor szinte eláll az ember lélegzete. E sz. beszédek a missióbeszédek modorában vannak tartva, s missióbeszédkül is használhatók. Aruk bérmentes széküldéssel 75 kr. Megrendések a győrujvárosi plebánia-hivatalba intézendők.

Ugyanitt kapható még néhány teljes példány a Borromaeus hitszónoklati folyóirat 2., 3. és 4-ik évfolyamaiból leszállított áron: 3 frtért.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Személyzeti.** Nsgos és ft. Bálint Károly apát-kanonok-főesperes az egyházmegyei központi számvevőszék elnökének, — nsgos és ft. Im ets F. Jákó kanonok-plebános az egyházmegyei kántortanítóok nyugdíj és az aggpapok alapja ideiglenes gondnokának, Dr. Balás Endre theol. tanár és papnev. tanulm. felügyelő eddig viselt hivatalainak megtartása mellett papneveldei vicerektorak nevezetett ki. A legőszintebben gratulálunk.

— **Nyilvános köszönet.** Jót tenni s ezáltal másokat is hason eselekedetre bírni, legszebb keresztényi és hazafias eljárás. Ezt tette Erdély nagylelkű püspöke Lönbart Ferencz ur Ö Nagyméltósága, midőn saját püspöki jövedelméből a csiksztkirályi rom. kath. hitközségnek iskola-építésre 1500 frt. azaz egyezeröttszáz forintot adományozott, mire a hivek föllekesülve egy szív- és lélekkel egy uj, a modern követelményeknek megfelelő iskola építéséhez hozzáfogtak. Nem szükséges ő Nagyméltóságának ezen jó szívre mutató, velünk kegyesen éreztetett kitüntetését hosszasan kommentálni, de felemlíteni ezélszerű, hogy lássa és hallja a világ, hogy a „holt kéz” miként működik soha el nem évülő intézmények étrehozásában, mikép igyekszik megtakarított filléreit a nemzet intellectualis erői fejlesztésében dusan kamatoztatni. Aldás és hála, de főleg a fejedelmi adakozónak saját lelkében visszhangzó örömméret legyen jutalma ő Exelentiájának a népnevelés oltárára letett ezen áldozatáért. A csiksztkirályiak szíve áldani, a felépülő tanintézet fennen hirdetni fogja ércznél maradandóbb emlékét annak, ki soknemű és ezek között tetemes egyházi adóval is megterhelt székelgyföldi hivei fölségítésében ily szép összegben részt ohajtott venni. Fogadja ő Nagyméltósága a hitközség nevében szívünk mélyéből fakadó

leghálasabb gyermeki köszönetünket. Az Isten éltesse soká! Csikszkirályon, 1892 Febr. 4 én. Hosszu Ferencz, plebános. Bedő Albert m. bíró.

— **Facta loquuntur.** Magyarország ezer éves fűnállásának nagy jubileumára is ráhuzódott a napi politika által fölvert porréteg egy kiesít. Hetek óta nem beszélt róla senki semmit s most egyszerre egy óly hatalmas hang halatszik, mely terv és örökös terv helyett áldozattal áll elő, — mely nem frázisokban, hanem a leghazafiasabb tetteben nyilvánul. Szamosújvár sz. kir. város közönsége a millenniumot azzal ünnepli, hogy 200.000 frtos alapítványt tett a városban létesítendő főgymnasiumra. A határozatot egyérteleműleg hozták s közelebről egy küldöttség járult onnan Csáky Albin miniszter elé. Szamosújvár, mint a nemzetiségi vidékbe ékelt város, zajosabb és parádésabb módon talán igen, de szebben és bőlebben nem járulhatott volna a nagy nemzeti ünnephez, mint ezzel az áldozattal, mely a város viszonyaihoz mérve kiesinynek nem mondható. A város már egy évszázzal ezelőtt is 1000 drb. aranyat tett le egy magyar nyelvűvelő társaság alapja gyanánt. A mostani alapításnak az a praktikus czélja van, hogy a szamosújvári gör. kath. püspökség egyházmegyéjéhez tartozó ifjúságnak biztosítsa a hazafias szellemű középiskolai kiképzést, ami által sok súlyos természetű inkonvenienciától mentik meg a derék hazafias város vidékét és kulturális viszonyait. Isten a lelkes szamosújvári polgárokat éltesse — s vivant sequentes!

— **Nyilvános köszönet.** F. é. február 2-án Piskin szini előadás volt. A „Czigány“ népszimű Szigligetitől került színré. A műkedvelők általában mind jól játszották szerepüket; kitűnt azonban Fözö József ur, ki Zsigát a vén czigányt adta, és Dajbukát Gerőné asszonyság, ki Rózi szerepében remekelt. Kovács János ur és neje Gondos Róza asszony voltak a rendezők. Igen szép számmal jelent meg a közönség, úgy hogy a Szvoboda-féle terem zsufolásig megtelt. 165 frt bevétel volt. 80 frt tiszta jövedelem, melynek felét 40 frtot a róm. kath. toronyban készítettő óra alapjára már át is jutatták a rendezők. Mind a rendezők, mind a műkedvelők és a pártoló közönség fogadják hálas köszönetét a piskii r. k. nemes hitközség egyház-tanácsának. Piski, 1892 febr. 9-én. Közli elnök Jancsó Ernő pleb.

— **Magyarország hercegprímását a bitorosok közé emelte szentséges atyánknak, XIII. Leó pápának, Magyarország iránt való atyai jóindulata, és megengedte neki, hogy a bitoros jelvényeket azonnal viselhesse, mihelyest az erre vonatkozó okmányok megérkeznek. A bitoros jelvények közül a bibortalárt, kapucziomot, keztyűt, czipőt már meg is kapta Rómából ömja; csak biretumot és kalapot nem kapott még s így egyházilag helyes czime most purpureatus, de még nem cardinalis. Ezt a legközelebbi consistorium fogja megadni.**

— **A misszionáriusok áldásos működéséről**

igen szépen emlékezett meg a német birodalmi gyűlésen a kormány képviselője, dr. Kayser, Arenberg herceg interpellációjára adott válaszában. Azt mondá: A rabszolgaság megszüntetését gyarmatainkban nem csak a törvényekkel és rendeletekkel eszközölhetjük, hanem a civilizációnak is kijut a maga munkája s a legszebb feladatot a misszió-társulatok végzik. — A misszió társulatakról még megjegyzé ezután, hogy a kormánynak a rabszolgakereskedés ügyében követett magatartása miatt még sohasem panaszkodtak. A házi rabszolgaságot is megnehezítették már a misszionáriusok; kijelenté, hogy a kormánynak támogatásban kell részesíteni a misszió társulatokat, ez neki kötelessége s örömmel teljesíti.

— **A katolicizmus növekedése Ausztriában.** A sydneyi érsek, Moran bibornok, néhány hónappal ezelőtt egy nyilvános beszédében a következő számadatokat sorolta elő, melyek örvendetes tanúságot tesznek a katolikus vallás terjedéséről Ausztráliában. Míg 1876 ban a katolikus hívek száma 450,000 és a papoké 350 volt, az elmúlt évben már az előbbieket 750,000 re s az utóbbiakat 620 raszaporodtak. A templomok száma ugyanazon idő alatt 620-ról 880 ra emelkedett; az iskoláké kétszer annyi lett, mert 14 év előtt csak 350 volt és most van 700.

— **A kritikus napok.** Falb Rudolf most adta ki 1892. évi kalendáriumát, mely szerint ebben az esztendőben 23 kritikus nap lesz. És pedig: Elsőrendű kritikus napok: Február 28. Márczius 28. Aprilis 26. Május 26. Szeptember 6. Október 6. November 4. Deczember 4. Másodrendűek: Február 12. Márczius 13. Aprilis 12. Junius 24. Augusztus 8. Augusztus 22. Szeptember 21. Október 20. Harmadrendűek: Január 14. Május 11. Junius 10. Julius 22. November 19. Deczember 19.

— **Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek:** Nagyméltóságú Lőnhart Ferenc erdélyi püspök ur ö Excellentidja 26 szegényebb plebánia és kántortanítók számára előfizetés 1892-re 104 frt. Barácz Albert, ptg. 1891 re 5 frt. Dr Györfly Gyula, ptg. 1891 re 5 frt. Miske Gyula, ptg. 1891 re 5 frt. Roszkozni Elek, ptg. 1882-re 5 frt. Bíró Béla, 50 forintnyi alapítványi tőke után 1890 re 2 f. 50 krt, 1891-re 2 f. 50 krt. Bakk Endre, ptg. 1892-re 5 frt. Veress Antal, ptg. 1892-re 5 frt. Décey Péter, ptg. 1891 re 5 frt. Buzás Mihály, ptg. 1892-re 5 frt. Zlamal Agost, rgt. 2 frt. Bardócz István előf. 1891 és 92-re 5 frt. Csiszér Adám elf. 1891 re 4 frt. Korody Berárd, elf. 1891-re 4 frt. Wéber Béla, elf. 1890 re 3 frt. 1891 re 4 frt. Lázár Mór, elf. 1892-re 2 frt. Bálinth Ignác, elf. 1892-re 2 frt. Szekeres János rgt. 1891-re 2 frt. Lőrincz Ferencz. rgt. 1891 re 2 frt. Boromisza István, rgt. 1891-re 2 frt. 1892 re 2 frt. (Folyt. követk.)

— **Pénztári kérelem.** Azon tisztelt tagtársainkat, kik még a folyó vagy az előző évi tagdíjjal hátralékban vannak, kérve kérjük, sziveskedjenek tagdíj hátralékaikat menél előbb beiktalni. — *Az alapszabályok értelmében a beiktalásra az utolsó terminus márczius 31.* — Méltóztassék tehát a mai lapunkhoz is csatolt utalványlapokat szives használatba venni! —

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárot